

"TASDIQLAYMAN"

Ro'yvatga olindi

№ BD 5640100-3.01

№ BD 5640200-3.01

30.10.2020 yil

MEHNAT MUHOFAZASI VA TEXNIKA XAVFSIZLIGI

FAN DASTURI

Bilim sohasi: 600 000 – Xizmatlar
Ta'lim sohasi: 640 000 – Hayotiy faoliyat xavfsizligi
Ta'lim yo'nalishi: 5640100 – Hayotiy faoliyat xavfsizligi
5640200 – Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi

	<p>O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.</p> <p>11. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: "O'zbekiston" NMIU, 2017. – 488 b.</p> <p>12. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – T.:O'zbekiston, 2014. – 46 b.</p> <p>13. "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi (yangi taxrifi) O'zbekiston Respublikasi Qonuni. 2016 yil 22 sentyabr.</p> <p>14. Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni va xodimlar salomatligining boshqa xil zararlanishini tekshirish va hisobga olish to'g'risidagi Nizom. Vazirlar Mahkamasining qarori № 286, 06.06.1997, -T.: 1997.</p> <p>15. "Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar va kasb kasalliklaridan majburiy davlat ijtimoiy sug'urtasi to'g'risida"gi qonun. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2008, 37-38-son.</p> <p>16. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори "Ўзбекистон Республикаси бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги 2018 йил 31 декабрь, 1066-сон.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbalar</p> <p>17. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.</p> <p>18. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.</p> <p>19. www.mintrud.uz – Mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligi sayti.</p> <p>20. www.bilim.uz – OUMTV sayti</p>
7.	<p>Fan dasturi Oliy va o'rtta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiglashtiruvchi Kengashning 2020 yil "30" oktyabdagi 6-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.</p> <p>O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rtta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil "07" dekabrda 648-sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturi tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ullar:</p> <p>L.I. Petrosova – TDTU "Hayot faoliyati xavfsizligi" kafedrasida dotsenti, t.f.n.</p> <p>Sh.M. Narziyev – TDTU "Hayot faoliyati xavfsizligi" kafedrasida dotsenti, texnika fanlari falsafa doktori (PhD).</p>
9.	<p>Sh.X. Kurbonov - TDTU "Hayot faoliyati xavfsizligi" kafedrasida katta o'qituvchisi.</p> <p>Taqrizchilar:</p> <p>O.A. Djurayev – Sanoat xavfsizligi DQ Boshqarma boshlig'i o'rinbosari;</p> <p>L. X. Pulatov – Toshkent kimyo-texnologiya institute "Sanoat ekologiyasi" kafedrasida professori v.b. k.f.d.</p>

Fan/modul kodi MMTX3720	O'quv yili 2022-2023	Semestr 5-6-7	ECTS - Kreditlar 20
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 6-6-4
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	240	360	600
2.	<p>I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga mehnat jarayonini tashkil qilishning huquqiy ta'minoti, ish beruvchi va xodim o'rtasidagi munosabatlarning tartibga solinishi, mehnat qonunchiligida ko'zda tutilgan boshqa normativ me'yorlarni nazariy va amaliy jihatdan yondashilib amalga oshirish o'rgatishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar hamda yonish jarayonining xavfliligini tahlil qilish, jarayonning termodinamik va ekzotermik omillarini aniqlash, qurilish konstruksiyalarini o'tiga bardoshligini, materiallarni yonmaydigan toifaga o'tqazish, yonish jarayonining turli omillari - o'z-o'zidan alangalanish, chaqnash harorati, yonish, kislorod tanqisligi va boshqalarni aniqlash, kuygan va talafot olgan insonlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish va boshqa muhim vazifalarni bajara oladigan kasbiy malakaga ega insonni tarbiyalashga qaratilgan.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) 2.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-modul. "Mehnat muhofazasi" fanining maqsadi, vazifalari, tushunchalari va ta'riflari.</p> <p>1-mavzu. "Mehnat muhofazasi" fanining mazmuni, maqsadi, vazifalari. 2-mavzu. O'zbekiston Respublikasida mehnat muhofazasi ishlarining hozirgi holati va istiqboli. 3-mavzu. Mehnat bozori va aholi bandligi. 4-mavzu. "Inson - mashina - ishlab chiqarish" tizimi, uning xususiyatlari. 5-mavzu. Mehnat jarayoni sharoitini shakllantiruvchi omillar. 6-mavzu. Og'irligi va zararliligi bo'yicha ish kategoriyalari. 7-mavzu. Mehnat muhofazasida shaxsiy kompetentsiyalar.</p> <p>2-modul. Mehnat muhofazasining huquqiy - me'yoriy asoslari 8-mavzu. "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risidagi" O'zbekiston Respublikasi qonunining ahamiyati. 9-mavzu. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining ahamiyati. 10-mavzu. Xodimlarning asosiy lavozimlari va ishchilar kasblari klassifikatori.</p>		

11-mavzu. Mehnatni muhofaza qilish sohasidagi davlat siyosati. 12-mavzu. Mehnatni muhofaza qilishni davlatning iqtisodiy va ijtimoiy sohalardagi siyosati bilan muvofiqlashtirish. 13-mavzu. Mehnatni muhofaza qilishga oid xalqaro hamkorlik va xorij tajribalari. 14-mavzu. Mehnatni muhofaza qilishning huquqiy-me'yoriy asosini tashkil qiluvchi hujjatlar tizimi. 15-mavzu. Mehnat intizomi tushunchasi va uni ta'minlash usullari. Mehnat nizolari. 16-mavzu. Xodim va ish beruvchining mehnat muhofazasiga oid majburiyatlari. 17-mavzu. Ishlovchilarning ishlash va dam olish vaqti turlari, ularni me'yorlash. 18-mavzu. Ishlovchilarga oid tibbiy ko'riklarni tashkil qilish tartibi. 19-mavzu. Mehnatni muhofaza qilish sohasida nazorat tashkilotlari. 20-mavzu. Mehnatni muhofaza qilish qoidalarini buzganlik uchun javabgarlik.
3-modul. Ishlab chiqarish sanitarriyasi va gigienasi. 21-mavzu. Ishlab chiqarish jarayonlarida zararli omillar va ulardan himoyalaniish tadbirlari. 22-mavzu. Ishlab chiqarishda zararli moddalar va ulardan himoyalaniish usullari. 23-mavzu. Ishlab chiqarishda shovqinning yuzaga kelish sabablari va manbalari. 24-mavzu. Ishlab chiqarishda zararli nurlanishlar.
4-modul. Mehnat muhofazasining tashkiliy asoslari 25-mavzu. Korxonalarda mehnat muhofazasi bo'yicha ishlarni tashkil qilish. 26-mavzu. mehnatni muhofaza qilish qoidalarini ishlab chiqish tartibi. 27-mavzu. Ijtimoiy soha hodimlarining mehnatini muhofaza qilish qoidalari. 28-mavzu. Ta'lim sohasi hodimlarining mehnatini muhofaza qilish qoidalari. 29-mavzu. Ish joylarini mehnat sharoitlari bo'yicha attestatsiyadan o'tkazish tartibi. 30-mavzu. Mehnat muhofazasi bo'yicha tadbirlarni ishlab chiqish tartibi. 31-mavzu. Mehnat muhofazasi qoidalari va talablariga o'qitish tizimi. 32-mavzu. Ishlab chiqarishda jarohatlanishlar, kasb kasallanishlari va ularning yuzaga kelish sabablari. 33-mavzu. Xodimlarni jarohatlanishlar va kasb kasallanishlaridan sug'urta qilishning huquqiy-me'yoriy asoslari. 34-mavzu. Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni tekshirish va hisobga olish tartibi. 35-mavzu. O'quv muassasalarida baxtsiz hodisalarni tekshirish va hisobga olish tartibi.

36-mavzu. Mehnat muhofazasida jamoa shartnomalari.

5-modul. Texnika xavfsizligi

- 37-mavzu. Texnika xavfsizligi, uning maqsadi, vazifasi va ahamiyati.
- 38-mavzu. Texnologik jarayonlar xavfsizligi.
- 39-mavzu. Texnologik reglamentlarni ishlab chiqish qoidalari.
- 40-mavzu. Sanoat korxonalarini sanitariya jihatidan loyihalash talablari.

6-modul. Elektr xavfsizligi

- 41-mavzu. Ishlab chiqarishda elektr xavfsizligini ta'minlashning ahamiyati.
- 42-mavzu. Elektr uskunalarning va elektr qurilmalari joylashgan xonalarning elektr xavfsizligi bo'yicha klassifikatsiyasi.

7-modul. Katta energiya va bosim bilan ishlovchi uskuna va qurilmalarni ishlatishdagi xavfsizlik talablari

- 43-mavzu. Katta energiya va bosim bilan ishlovchi uskuna, qurilmalarning va idishlarning turlari va guruhlanishi.

8-modul. Yuk tashish va yuklash-tushirish ishlarida xavfsizlik talablari

- 44-mavzu. Mashina va mexanizmlarning xavfli joylari (zonalari).
- 45-mavzu. Yuklarni tashishga bo'lgan xavfsizlik talablari.

IV. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Ushbu o'quv fani bo'yicha talabalarni amaliy mashg'ulotlarni ma'ruzalar matni va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jurnallar, internet materiallari bilan ishlashni, standart va malaka talablariga mos ravishda bajarishni o'z ichiga oladi.

Amaliy mashg'ulotlar davomida talabalar ishlab chiqarish korxonalarining mehnat muhofazasi bo'limlari tomonidan yuritiladigan me'yoriy hujjar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiradilar.

Amaliy mashg'ulotlarning taxminiy ro'yxati:

1. Mehnat muhofazasini ta'minlovchi me'yoriy hujjatlarni o'rganish.
2. Mehnat muhofazasi bo'limlari faoliyatini va hujjatlarni yuritishni o'rganish.
3. Mehnat muhofazasi tadbirlarining ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini hisoblash.
4. Xavfsizlik texnikasi bo'yicha yo'riqnomalar va ularni hujjatlashtirish tartiblari.
5. Xavfsizlik texnikasi va ishlab chiqarish sanitariyasi bo'yicha ko'rsatmalar tuzish.
6. Ishlab chiqarish korxonalaridagi baxtsiz hodisalarni tekshirish va hisobga olish.
7. Baxtsiz hodisalarni tahlil qilish uslublari va jarohatlanish ko'rsatkichlarini aniqlash.

8. Mehnatni muhofaza qilish xizmati binosining maydoni va ishchilar sonini hisoblash.

9. Ta'lim muassasalarida o'quv-tarbiya jarayonida o'quvchilar va talabalar bilan yuz bergan baxtsiz hodisalarni tekshirish va hisobga olish tartibini o'rganish.

10. Mahalliy havo almashtirish qurilmalarini hisoblash.

11. Ishlab chiqarish xonalaridagi mexanik havo almashtirish qurilmalarining umumiy ishlashini aniqlash.

12. Vintelyatordan chiqayotgan shovqin darajasini hisoblash.

13. Yuk ko'tarish mashinalari va qurilmalarni sinash.

14. Yuk ko'tarish-tushirish mexanizmlaridan xavfsiz foydalanishni hisoblash.

15. Elektr toki zarbasidan himoya qiluvchi vositalarni o'rganish.

16. Elektr tokidan himoya qiluvchi vositalarni sinash.

17. Statik elektr zaryadlari xavfliligi ko'rsatkichlarini hisoblash.

18. Mehnat sharoitini baholash va mehnat sharoiti bo'yicha ish o'rinlarini attestatsiya qilish metodikasini o'rganish.

19. Ishlab chiqarish xonalari va ish joylaridagi havo tarkibida bo'lgan chang miqdorini aniqlash.

20. Ishlab chiqarish binolari va ish joyidagi havoda bo'lgan zararli gazlar miqdorini aniqlash.

21. Tabiiy yorug'lik tushishi uchun kereakli yon derazalar maydonini aniqlash.

22. Shovqin ko'rsatkichlarini aniqlash.

23. Titrash ko'rsatkichlarini aniqlash.

24. Elektr jihozlarini nollashning umumiy ishlashini aniqlash.

25. Mashina va mexanizmlardagi statik elektrlanishni o'ichash va hisoblash.

26. Mehnatni muhofaza qilishda ergonomika va psixologiyaning ahamiyati.

27. Ishlab chiqarishda mo'tadil ob-havo sharoitini yaratish tadbirlari.

28. Ish sharoitlarini va mehnat muhofazasi holatini yaxshilash tadbirlarining ijtimoiy - iqtisodiy ahamiyati.

29. Ish joylari pasportini tuzish va uning ahamiyati.

30. Ish joylarini takomillashtirish muammolari.

V. Laboratoriya mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Ushbu o'quv fani bo'yicha laboratoriya ishlari ko'zda tutilmagan.

VI. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Ushbu o'quv fani bo'yicha talabalarni seminar mashg'ulotlarni ma'ruzalar matni va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jurnallar, internet materiallari bilan ishlashni, standart va malaka talablariga mos ravishda taqdimot, turli xil mashqli o'yinlar bilan bajarishni o'z ichiga oladi.

Seminar mashg'ulotlarining taxminiy ro'yxati:

1. "Mehnat muhofazasi" fanining rivojlanish bosqichlari va fan tomonidan o'rganiladigan muammolar.

2. "Mehnat muhofazasi" fanning jamiyatdagi ijtimoiy ahamiyati.
3. Mehnat muhofazasi muammolarini.
4. Mehnat jarayoni sharoitini shakllantiruvchi omillarni sinflash va me'yorlash prinsiplari.
5. Xavfsiz va sog'lom mehnat sharoitlarini yaratishning asosiy yo'nalishlari va uslublari.
6. Ish kategoriyalari va ularning o'ziga xosligi.
7. O'zbekiston Respublikasida mehnat muhofazasi sohasidagi davlat siyosati.
8. O'zbekiston Respublikasida Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi faoliyati tahlili.
9. Mehnatni muhofaza qilishga oid xalqaro shartnomalari.
10. Mehnatni muhofaza qilish sohasida xalqaro mehnat tashkilotlari tomonidan olib borilyotgan ishlar.
11. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining mehnat muhofazasiga doir moddalarining ahamiyati.
12. "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risidagi" O'zbekiston Respublikasi qonunining ahamiyati.
13. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining ahamiyati.
14. "Mehnat muhofazasi bo'yicha Vakil to'g'risida"gi Nizom tahlili.
15. "Mehnat muhofazasi bo'yicha ishlarni tashkil etish to'g'risida"gi namunaviy Nizom o'rganish.
16. "Mehnat muhofazasi bo'yicha o'qishlarni tashkil qilish va bilimlarni sinash to'g'risida"gi namunaviy Nizom o'rganish.
16. Mehnatni muhofaza qilishda jamoa shartnomalari va jamoa kelishuvlarining ahamiyati.
17. "Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni va xodimlar salomatligining boshqa xil zararlantirishini tekshirish va hisobga olish to'g'risida"gi Nizom tahlili.
18. Kasb kasalliklariga olib keluvchi asosiy omillarni o'rganish va tahlil qilish.
19. "Ta'lim muassasalarida o'quv-tarbiya jarayonida o'quvchilar va talabalar bilan yuz bergan baxtsiz hodisalarni tekshirish va hisobga olish tartibi to'g'risida"gi Nizomni o'rganish.
20. "Maxsus suyuqliklar (benzin, benzol, sulfat kislotasi, ishqorlar, texnik moylar) bilan ishlashda mehnatni muhofaza qilish Qoidalarini" ni o'rganish.
21. O'zbekiston Respublikasining "Xavfli ishlab chiqarish ob'ektlarining sanoat xavfsizligi to'g'risida"gi qonuni moddalarini o'rganish.
22. "O'zbekiston Respublikasida xavfli yuklarni avtomobil transportida tashish Qoidalarini" ni o'rganish.
23. "Yuk ko'targich (minora)larni o'rnatish va ulardan foydalanishda xavfsizlik Qoidalarini" ni o'rganish.
24. "Sanoat va qishloq xo'jaligi sohasida ishlovchi umumiy kasb xodimlari uchun maxsus kiyim, maxsus poyabzal va boshqa yakka tartibda himoyalash vositalarini bepul berishning namunaviy me'yorlari" ni o'rganish.

25. Elektr tokidan izolyatsiyasizlash (o'tkazgichlarni to'siqlar bilan to'sish, yoki ularni balandliklardan hamda yer ostidan tortish); usullarini o'rganish.
26. Elektr uskunalardagi xavfsizlikni ta'minlashning mexanik va elektromexanik blokirovka va avtomatik ogohlantiruvchi qurilmalarni o'rganish.
27. "Bosim ostida ishlaydigan idishlarning tuzilishi va xavfsiz ishlatish" Qoidalarini o'rganish.
28. "Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar va kasb kasalliklaridan majburiy davlat ijtimoiy sug'urtasi to'g'risida"gi qonunining moddalarini tahlili.
29. Mehnatni muhofaza qilish bo'yicha huquqiy-me'yoriy hujjatlarini ishlab chiqish, tasdiqlash va amalga tadbir qilish tartibi.
30. "Mehnat muhofazasi bo'yicha o'qishlarni tashkil qilish va bilimlarni sinash to'g'risida"gi namunaviy Nizom ijrosining tahlili.
31. Kasaba uyushmalarining mehnatni muhofaza qilish sohasidagi huquq va vazifalari.
32. Korxonada mansabdor shaxslari va mutaxassislarining mehnat muhofazasi bo'yicha ishlarni tashkil etish va boshqarishdagi huquq va majburiyatlari.
33. Mehnat jarayonida ishlovchining ishlab chiqarish qobiliyatini pasayishi va zo'riqishi sabab bo'luvchi omillar. Mehnat jarayonida ishlovchining ishlab chiqarish qobiliyatini oshiruvchi omillar tahlili.

VII. Kurs ishi (loyihasi) bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Kurs loyihasining maqsadi talabalarni mustaqil ishlab chiqarish qobiliyatini rivojlantirish, olgan nazariy bilimlarini qo'llashda amaliy ko'nikmalar hosil qilish, bevosita ishlab chiqarishdagi real sharoitlarga mos texnik echimlar qabul qilish va zamonaviy texnika va texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalarini hosil qilishdir.

Kurs loyihasi mavzulari bevosita ishlab chiqarish korxonalarini texnologik jarayonlarga bog'liq holda, aniq bir sharoiti uchun belgilanadi. Kurs loyihasining mavzulari umumiy talabalar soniga 20-30 % ko'proq oldindan tayyorlanadi. Har bir talabaga shaxsiy topshiriq beriladi.

Kurs ishi (loyihasi)ning taxminiy ro'yxati:

1. Ish joylaridagi mehnat sharoitini me'yoriy hujjatlar bilan taqqoslash.
2. Korxonalaridagi ishlab chiqarish maxsulotlarini zararifini aniqlashda chang va gaz miqdorini e'tiborga olgan holda xonalarni loyihalash.
3. Ishlab chiqarish korxonalaridagi xonalarni shamollatish vositalari (mexanik va mahalliy shamollatish)
4. Korxonalarni loyihalash jarayonida meteorologik sharoitlarni hisobga olish.
5. Korxonalaridagi shovqin va titrash omillarini hisobga olish va loyihalash ishlarida zarur hisob-kitob ishlarni ishlab chiqarish jarayonlariga tadbir etish.
6. Bosim ostida ishlaydigan idishlarga qo'yiladigan talablarda xavfsizlik loyihalarni tadbir etish.
7. Yorumlik me'yoriy qoidalardan kelib chiqqan holda ish o'rinlarini loyihalashda tegishli xavfsizlik ko'rsatkichlarini hisobga olish.

8. Sanoat korxonalarida kasb kasalliklarini oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlar.

9. Sanoat korxonalarida zararli omillarni bartaraf etishda avariya shamollatish tizimini tashkillashtirish.

10. Mashinasozlik korxonalarida uzluksiz mehnat muhofazasi tizimini tashkil etish tartibi.

11. Iqtisodiyot tarmoqlarida yong'in xavfsizligini ta'minlash.

12. Bino va inshootlarni loyihalashda mehnat muhofazasi bo'yicha qo'yiladigan asosiy talablar.

13. Gidrotexnik inshootlarga qo'yiladigan xavfsizlik texnik reglamentlari.

14. Mashina va mexanizmlarga qo'yiladigan xavfsizlik talablari.

15. Siqilgan tabiiy gaz va suyultirilgan neft mahsulotlari uchun jihozlangan avtotransport vositalarining xavfsizligini ta'minlash.

16. Gidrotexnik inshootlar qurilishida yashin qaytargichlar qurilmasiga qo'yiladigan talablar.

17. Sanoat korxonalarida mehnatni muhofaza qilish boshqaruv tizimini tashkil etish mexanizmi.

18. Ishlab chiqarish korxonalarida shovqin va titrash xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlari.

IV. Mustaqil talim va mustaqil ishlar

Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy metodlari, pedagogik va axborot texnologiyalari qo'llanishi nazarda tutilgan:

Ushbu o'quv fani bo'yicha talabalarni mustaqil ta'lim ma'ruzalar konspekt va tavsifiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jurnallar, internet materiallari bilan ishlashni, standart va malaka talablariga mos ravishda mustaqil bajarishni o'z ichiga oladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzulari:

1. "Mehnat muhofazasi" fanini o'rganishni ahamiyati va o'rganishda boshqa fanlarning bog'liqligi.

2. Korxonalarni sanitariya jihatidan sinflanishi, sanitar himoya zona xaqida tushuncha.

3. "Mehnat muhofazasi" fanini o'rganishda muammolarni echishda ilmiy-tadqiqot ishlarning ahamiyati.

4. Korxonada sanitariya-maishiy bino va xonalarga qo'yiladigan talablar.

5. Mehnat muhofazasi masalalarini hal qilishda sog'lom muhit yaratishda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini ahamiyati.

6. Korxonada texnologik jarayon bajarilishida xavfsizlikni ta'minlashda avtomatizatsiyani ahamiyati.

7. O'zbekiston Respublikasi Mehnat Kodeksining ahamiyati.

8. Texnologik reglament tarkibi va ahamiyati xaqida tushuncha.

9. Ayollar va o'smirlar mehnatini himoyalash va ularga belgilangan imtiyozlar.

10. Texnologik uskuna, jihoz, moslama va vositalarni korroziyadan saqlash usullari.

11. Texnologik uskuna vositalarini germetikligini ta'minlashni ahamiyati va talablari.

12. Mehnat muhofazasi xizmatini uyushtirishda korxonada rahbari, bosh muhandisi, xavfsizlik muhandisini huquq va vazifalari.

13. Ishlab chiqarish korxonasi kasaba uyushmasi qo'mitasini huquq, vazifalari.

14. Ishlab chiqarishda balonlardan xavfsiz foydalanish talablari.

15. Nomenklaturali tadbir-choralar, ularni amalga oshirish, moliyaviy ta'minot.

16. Ishlab chiqarishda kompressorlardan xavfsiz foydalanish talablari.

17. Mehnat muhofazasi bo'yicha mavjud bo'lgan va qo'llanadigan norma, qoida, standart, yo'riqnomalar turlari.

18. Ishlab chiqarishda qo'llaniladigan xavfli yuklar turi va ularni xavfsizligini ta'minlash choralari.

19. Korxonada qo'llaniladigan texnologik uskuna moslama vositalarni xavfsizligini ta'minlash choralari.

20. Davlat sanitariya nazorati inspektorining huquq va vazifalari.

21. Ishlab chiqarishda qo'llaniladigan quvurlarga bo'lgan talablar.

22. Davlat energetika nazorati inspektorini huquq, vazifalari.

23. Ishlab chiqarishda amalga oshiriladigan tuzatish ishlariga bo'lgan talablar, nazorat.

24. Davlat yong'in nazorati inspektorini huquq, vazifalari.

25. Elektr tokini odam tanasigata'siri va undan himoya choralari.

26. Yong'in va portlashga xavfli ishlab chiqarishda elektr uskunalarni qo'llash tadbirlari.

27. Ishlab chiqarishda statik elektr va undan himolanish choralari.

28. Korxonada jamoat tekshirishini uyushtirish, bajaradigan vazifalari.

29. Ishlab chiqarishda yashindan himolanish choralari.

30. Mehnatni muhofaza qilishda ergonomikani ahamiyati.

31. Shaxsiy himoya vositalari, ulardan foydalanish.

32. Mehnatni muhofaza qilishda psixologiyani ahamiyati.

33. Korxonada muhitdagi xavfli zararli holat, omillar, ulardan ogohlantirish.

34. Mehnat muhofazasi bo'yicha davlat nazorati tashkilotlari, vazifalari.

35. Ishlab chiqarish changi odamlarga ta'siridan himoyalash.

36. Korxonalarda yong'in xavfsizligi xizmatini uyushtirish, vazifalari.

37. Kasbiy kasallik, zaxarlanish, shikastlanishni oldini olish chora tadbirlari.

38. Ishlab chiqarish korxonalarida foydalaniladigan shaxsiy himoya vositalari.

39. Modda materiallarini xavfsizligini, yonuvchanligini baholaydigan birliklar va ularni e'tiborga olish talablari.

40. Inson salomatligini mikroiklim bilan bog'liqligi xaqida tushuncha.

41. Xavfli sharoitda shamollatishni qo'llash tadbirlari.

42. Texnologik jarayon bajarilishida yong'in xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlari.

43. Radiatsiya va nurlarni inson tanasiga ta'siri.

44. Ulardan himoyalash xaqida tushuncha.

<p>45. Korxonalarni yong'in, portlashga xavfli jihatidan turlari va oqohlantirish choralarini.</p> <p>46. Laboratoriyada xavfsiz ishlash, zaruriy vositalardan foydalanish talablari.</p> <p>47. Korxonada bino-xonalarni portlash va yong'inga xavfli jihatidan sinflanishi.</p> <p>48. Korxonada yoritishni qo'llash ahamiyati, talablari.</p> <p>49. Bino, inshootlarni yonuvchiligi kamaytirish, o'tga chidamliligini oshirish talablari.</p> <p>50. Ishlab chiqarishda qo'llaniladigan yoritgichlar turi, ulardan foydalanish talablari.</p> <p>51. Evakuatsiya-chiqish yo'llariga bo'lgan xavfsizlik talablari.</p> <p>52. Yonish- portlashga moyil modda mahsulotlarni omborda saqlash talablari.</p> <p>53. Ishlab chiqarishda issiqlik nurlanishidan ximoya choralarini.</p> <p>54. Ishlab chiqarishda elektromagnit nurlanishidan himoyalash choralarini.</p> <p>55. Ko'ngilli yong'inni o'chirish drijinasining vazifalari.</p> <p>56. Mehnat muhofazasiga oid muammolar va ularni hal qilish choralarini.</p> <p>57. Ishlab chiqarishda infraqizil nurlanishdan himoya choralarini.</p> <p>58. Korxonada loyhasini tuzish, qurilishga bo'lgan xavfsizlik talablari.</p> <p>59. Korxonada mehnat sharoitini, muhofaza ishlarini baholash.</p> <p>60. Baxtsiz hodisalarni tekshirish, rasmiylashtirish talablari.</p> <p>61. Texnologik jarayon bajarilishda xavfsizlikni ta'minlash chora tadbirlari.</p> <p>62. Ishlab chiqarishda bosim ostida bajariladigan jarayon xavfsizligi talablari.</p> <p>63. Ishlab chiqarish korxonalarida mehnat muhofazasi bo'yicha muhandis-texnik xodimlarning vazifalari.</p> <p>64. Korxonada bino va xonalarni elektr xavfsizligi bo'yicha turi va xavfsizligini ta'minlash choralarini.</p>	<p>3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. Talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ishlab chiqarish faoliyatini tashkil qilishda mehnat huquqi va ularni o'rganish; - ishlab chiqarish jarayonlarida xavfsiz mehnat sharoitlarini yaratish; - zararlangan shikastlanish o'choqlaridagi fuqarolarni qutqarish va tiklov ishlarini o'tkazish; - yong'inga qarshi xavfsizlik choralarini ko'rish; - ishlab chiqarish sanitarivasi va mehnat gigiyenasi to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi. - xavfsiz mehnat sharoitini ta'minlash sohasida qabul qilingan qonun hujjatlari va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarining asosiy talablarini; - xavfli va zararli ishlab chiqarish omillarining yuzaga kelishining oldini olish usullarini; - ishlab chiqarishda mikroiqimning gigiyenik me'yorlarini tashkil etishni bilishi va ulardan foydalana olishi; - ishlab chiqarish tarmoqlarida xavfsiz ish sharoitini tashkil etishni;
---	--

<p>- korxonada faoliyati davomida sodir bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlar turlari, ularning kelib chiqish sabablari, oqibatlarini tahlil qilish usullari;</p> <p>- korxonada faoliyati davomida sodir bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarda insonlar va moddiy boyliklarni saqlash va qutqarish vositalarini ishlatish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</p>	<p>4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadlar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhdarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
<p>5. VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.</p>	<p>Asosiy adabiyotlar</p>
<p>6. Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A. Mark, P. Friend James Fundamentals of Occupational Safety and Health. Bernan Press. Germaniya, 2007 2. Yuldashev O.R. Mehnat muhofazasi maxsus kursi./ Darslik. -T.: "Tafakkur qanot", 2015. - 336 b. 3. E.I. Ibragimov, S. Gazinazarova, O.R. Yuldashev. Mehnat muhofazasi maxsus kursi. Darslik.-T.: TIMI, 2014.-536 b. 4. Yuldashev O.R., Djabborova Sh.G., Xasanova O.T. Hayot faoliyati xavfsizligi. Darslik.-T.: "Toshkent-Iqtisodiyot", 2014.- 268 b. 5. Yormatov G.Yo. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. -T.: "Aloqachi", 2009. - 348 b. 6. Tursunov Y., Usmanova M. Mehnat huquqi. Darslik - Toshkent, "Moliya", 2006, 227-b. 7. A'zamov A., va boshqalar. Mehnatni muhofazasi qilish./ O'quv qo'llanma. -T.: "Sano-standart", 2013. - 232 b. 8. Narziyev Sh.M., Kurbonov Sh.X. Hayot faoliyati xavfsizligi. O'quv qo'llanma.-T.: "Yangi nashr", 2019.- 234 b. 9. G'ulomova G.M. Yong'in va yonish-portlash xavfsizligi. O'quv qo'llanma.-T.: "Tafakkur tomchilar", 2021.- 240 b. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollarga bag'ishlangan majlisidagi 	<p>Asosiy adabiyotlar</p>